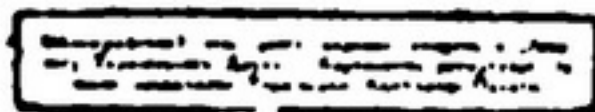


64905
2381
ЗАГОРУЙКО

НЕСВІДОМА
ЗРАДА

Ціна 3 коп.

— УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК —



Друк. „Укр. Робітник“
Український № 1514
Замовл. № 672
Тираж 20 000
1 аркуш
Харків
1930

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
АКТ № 1492

№ 12 982-19

НЕСВІДОМА ЗРАДА

Іван Нестеренко, високий, огрядний дядько, з чорною бородою, що лопатою спадала на груди, спершись на руки, сидів за столом і дивився крізь заткане морозяними визерунками вікно.

Розгублений погляд зупинявся на мить на якійсь будівлі, відривався від неї й блукав по білій ряднині снігу. На мить зупинився на зігнутій постаті наймички Пріськи, що поралася біля повітки, і думки пішли в інший бік. Під груди клубком підкочувалася лють і влісною отрутою розливалася по всьому тілі.

„І доки воно буде? — відхнув на всю хату. — Продналог дай, хліб по твердій ціні віддай, яканебудь повинність на селі — в першу чергу запрягають... А, бодай вам жити не дадо“ — зціпив кулака й помахав погрозово крізь вікно. І знову думки вихором знялися в голові.

Центрально-наукова
БІБЛІОТЕКА АН УРСР
№ 64903

„Я винен, що в мене є, а в них нічого нема. Голота звикла голодне пузо вигрівати на сонці, а того не бачить, що я вдосвіта встаю й при зорях лягаю. Пограбували. Забрали землю, забрали худобу... Забрали мою кривавицю, а тепер на готовому хазяїнують. Колектив організують. Позбавили права голосу. Вісімнадцятий рік забули! Ще повернеться на вашу голову. Мало тоді вас пороли гайдамаки“, — жорстоко усміхнувся й знову сперся на стіл.

З сіней рипнули двері й до хати ввійшла Настя, Нестеренкова жінка.

— Щоб їм добра не було з тим кооперативом. За що не візьмісь, то або немає, або не дають. — Не членам кооперативу не даємо — кажуть. Дихати б їм не дало. І тут гроші давай. Оте Ящукове нещастя, ота зігнибіда, ще й зуби щирить. Вносьте паї, — каже, — навіщо в скриню гроші ховаєте? — Сміється, щоб ти сміявся до образів, — лаялася Настя, роздягаючись.

— І чого тебе розносило, — обізвався Нестеренко, відриваючись від своїх думок, — не візьме тебе лмхий без спідниці. Мало їх маєш чи

що? Тут ось, краще співають. Вже самообкладання якесь видумали. Голоти нема чим нагодувати.

— Ну й що?

— Знову гроші давай, от що.

— Гроші? А де ж їх узяти тих грошей? А добра б вони не мали. І доки вони доїтнуть нас? А ти не давай. Кажу, що немає й край.

— Голова твоя капустяна. І чим ти думаєш? Прожив же я з такою дурною двадцять років. Ніколи тобі розумного слова не скаже. Плеще, чорт знає що, аби плескати.

— За те ти вже в мене розумний та дотепний, що й голосу не маєш. От Данило Пець не те мав і в банді був, як і ти, а, проте, не позбавлений голосу.

— Замовч мені, лярво,—визвірився Іван.— Зась мене вчити. Я вже жив твоїм розумом, та хліб закопував. Дуже помогло? Знайшли та дарма тільки забрали.

В хаті запанувала мовчанка. Нестеренко, перекинувшись через стіл, дивився в вікна на Ціську, яка замислено сперлася на вила.

В його голові заворушилася якась думка й просилася на язик.

— Треба б її використати,—промурмотів сам до себе й важко заворушився.

— Що ти там бурмотиш?—запитала Настя з сутінок, що обгортали хату.

— Що? А от що,—роздумуючи над кожним словом, відповів Нестеренко.—Треба підговорити нашу Пріську, щоб вона голосувала на сході проти самообкладання. Пообіцяти їй щонебудь. Всна дурна послухає. Ти ж знаєш, що тепер їхне зверху. Раз голота проти, то й каюк—ніякого самообкладання не буде.

— Нічого обіцяти їй я не буду.

— От дурна, хіба ж обов'язково треба давати, коли обіцяєш.

— Ну, то гляди ж, щоб вона наперед нічого не захотіла, бо я не дам. Годі з неї того, що вона має, а то датками тільки розпаскудимо, що й кирпу почне гнути.

— Добре, добре. Не вчи вченого. Приготуй вечерю добру, нехай вона цих кілька днів разом із нами їсть, та в теплій хаті спить, поки

сход не відбула, а потім знову можна буде на старе місце...

Пріська ввійшла до хати. Боком, несміливо ступаючи, підійшла до печі й простягла до полум'я червоні руки. Бліде, виснажене обличчя нахилилося до комена й застигло в виразом покори, затурканости.

— Свиней уже впорала, чи ні?—grimнула з печі Настя.

Пріська схопилася й підійшла до великого цебра, що стояв у кутку з помиями.

— Я сам винесу. Спочинь, — обіззався Нестеренко, сердито глянувши на Настю.

Пріська оторопіло стояла над цебром з протягненими руками й не знала, що їй робити. Здивував її лагідний Нестеренків голос.

„Чого б це вони так? То ж раніш усе гримають, кричать, хорошого слова від них не почувеш, а це... А може вони й справді за свою візьмуть“—несміливо подумала. Тепло, що було в хаті, розливалось по тілі й навівало солодку

дрімоту, і такі ж солодко-дрімотні думи обгорнули Пріську.

— Тепер я спочину... Не дарма ж працювала три роки. А Маруся підбивала мене скласти трудогозора. Добре, що не послухала. Вони ж статечні, на всю Писарівку багаті, та щоб обманули. Казали ж, що як не ходитиму ні до спілки, ні до сельбуду та на наймитські збори, то за дочку візьмуть. Я ж слухала, не ходила. Робила, як біля свого, а тепер може й справді...

Знадвору вернувся Нестеренко, що виносив цебер.

— Чого ж ти стоїш, Прісю? Роздягайся, будемо вечеряти.

Пріська швидко розстігнула тремтючими руками свитку й, зібгавши її, поклала на лаві біля мисника.

— Давай но вечеряти, стара.— гукнув Нестеренко й засвітив лампу. Від світла шарпнулися тіні на стінах і сполохано зникли.

— Сідай, сідай, чого ти боїшся? Просити тебе чи що,—говорила Настя до Пріської, поставивши на стіл із салом сковорідку.

Прісці не вірилося. Здавалося, що це їй сниться. Несміливо брала найменші шматочки сала й ляжливо підносила до рота.

Нестеренко їв помалу, зосереджено й над чимсь думав. Потім прокашлявся й промовив:

— Я хочу поговорити з тобою, Прісько. — На хвилину замовк, і, з-під лоба глянувши на наймичку, продовжував. — Я вдоволений тобою. Ти... Ти хороша робітниця, поскаржитись на тебе нізащо. Ось тепер я хотів би тобі віддячити за твою роботу, тільки ти повинна послухати мене.

Пріська з піднесеною рукою слухала Нестеренка, трохи розтуливши рота.

— Та я ж вас і так у всьому слухаю, — тихо відповіла.

— Я й кажу, що ти розумна дівчина, не то, що оті шилихвістки. Бпч... Кхи... В неділю має бути сход. А я ж не маю права голосу, — глухо вимовив. — То ти підеш на сход і голосуватимеш за мене.

— За вас?.. — здивовано запитала Пріська. — За що ж голосувати?

— Там самообкладання якесь вийшло, щоб

значить гроші ще раз на щось давати, та це залежить від того, як голосуватимуть. Коли будуть усі проти, то й нічого ніхто не платитиме. От ти й підіймеш руку проти, а я тобі за це вже віддячу. Одежу справлю, грошей дам.

— Одежу, гроші...—шепотіла мимоволі Пріська. Заних можна буде купити багато такого, що ще ніколи не мала в руках. Одежа... можна буде вийти на вулицю, до дівчат... Ніхто не буде насміхатися, що обдерта. — А за це нічого не буде?

— Нічого. Я ж кажу, що все залежатиме від голосування.

В маленькому приміщенні сільради було повно людей.

Пріська прийшла на сход, залізла в куток і тихо сиділа, прислухаючись до гамору. Бачила, що поперед усіх купкою сиділи наймички й наймити, весело щось оповідаючи. Навколо них стовпилися незаможники й прислухалися та вставляли й свої слова в розмову. Спочатку, коли увійшла до сільради, Пріська, поба-

чивши наймичку Марусю, хотіла було підійти до неї, але її хтось шарпонував і слідом за цим прошепотів у саме вухо:

— Куди ти? Чого ти там не бачила?

Пріська оглянулася й побачила Нестеренка, що стояв у гурті куркулів біля дверей.

Кілька разів Маруся оглядалася до Пріськи й, весело сміючись, кивала до неї, щоб вона йшла наперед до наймитів, але Пріська кожен раз опускала очі, ховалася за чийось спину й удавала, що не помічає Марусі.

Галасповолі починав ущухати. З-за столу встав голова сільради й почав говорити про самооподаткування. Селяни слухали й кивали головами.

— Збудуємо школу... Дах на сільраді треба перекрити... Все піде для нашого ж села,— говорив голова.

— Не треба нам школи!

— І цієї досить...— обізвалися від дверей.

— Цитьте ви!..

— Шшш...— повертаючи голови, шикали до дверей селяни.

— Ще хто хоче говорити про самооподаткування,— звернувся голова до зборів.

Голови заворушилися, захвилювалися. Знову піднявся гамір, всі почали говорити разом. Голова махав руками й, перекричавши гамір, вигукував.

— Цитьте! Не всі разом! Беріть слово по черзі!

— Що нам говорити. Голосуй та й усе. Раз треба, то треба—радив хтось.

— Що значить голосуй?!—густим басом вигукнув Нестеренко.—А з кого найбільше драгтнуть, з нас, чи з тієї голоти, що шеляга за душею не має та тільки горлянку тут дере.

— Що він там патякає? Він же й голосу не має. Голосуй!

— До порядку, до порядку, товариші,—вгамовуючи галас, що знявся, знову гукав голова,—так я ставлю це питання на голосування. Хто за те, щоб у Писарівці провести самооподаткування, піднесіть руки.

Ліс мозолястих рук зметнувся догоря.

— Раз, два... десять... двадцять вісім... сімдесят... сто п'ятдесят... — рахував хтось спереду.

— Що там лічити? Одноголосно.

— Так. Запиши... Хто проти?

Голови обернулися назад. Біля дверей піднялося кілька рук.

Пріська сиділа з опущеною головою й дивилася на свої порепані руки, що лежали трясучись на колінах. Почувала, що Нестеренко пронизливо дивиться на неї. В голові крутилася уїдлива думка: „одежа, гроші, можна буде хоч на вулицю вийти“,—і наче підіймаючи важкий тягар, піднесла руку догори, ні на кого не дивлячись.

— Раз, два, три, чотири... А ви громадани Нестеренко й Проц опустіть руки, бо ви повбавлені права голосу. П'ять... А там у кутку: голосуєте, чи ні? Піднесіть вище руку... Хто ще там шостий? Ти, Прісько, чи що?—здивовано запитав голова й глянув на голову сільробіткому, що, почервонівши, дивився в куток на Пріську.

— Так... Шість... Запиши... — неначе щось роздумував, промовив голова сільради.

Пріська з опущеною головою сиділа у кутку, дивилася на свої руді чоботи й боялася піднести голову. Обличчя пашіло вогнем від

якогось незрозумілого сорому. Їй здавалося, що всі збори дивляться на неї, показуючи пальцями. Почула, як хтось підійшов і стиха обняв за плечі.

— Прісію! Що ж це ти надумала? Не йдеш у спілку та ще й проти нас голосуєш.

Пріська пізнала по голосу Марусю й нахилила голову ще нижче. Обгортав сором, що гострими лезами впливався в тіло. Хотіла щось сказати, але зтнулася й розплакалася.

Сльози сорому, слези жалю за зраду таких же як сама невтримно капали на коліна, на руки.

— Не плач... Заспокойся... Тебе обдурили,— лагідно говорила Маруся, пригортаючи Пріську.

— Обіцяли гроші мені дати... Одежу справити—крізь слези вимовила Пріська й заплаканими очима подивилася на Марусю.

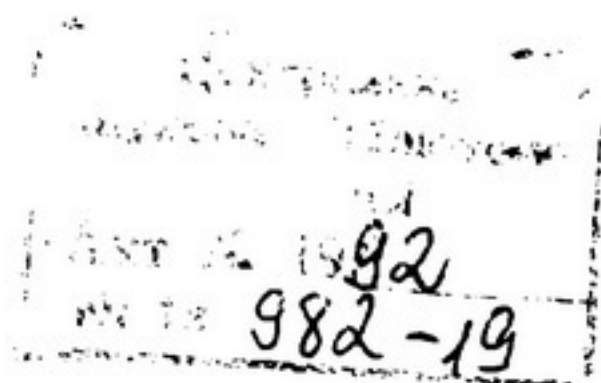
— Гроші він і так тобі віддасть. Через спілку стягнемо з нього все, що тобі належить, і справиш собі одягу, а тепер підем у сільробітком.

Пріська покірливо підвелася й пішла за Марусею. В голові збуджувалися якісь бунтівливі

думки. Коли вийшла на вулицю, побачила Нестеренка, на мить лякливо зупинилася, а потім твердим кроком рушила за Марусею.

— Ти куди? Вже злякалася? — насуплено запитав Нестеренко.

— Сьогодні неділя й вона вільна. А завтра ми прийдемо до вас складати з нею трудового, — відповіла за Пріську Маруся.



582-19

30
4

РЛ
№ 4032



418

М. С. С.